

5 Haziran Dünya Çevre Gününde Bölgesel Sorunlarımız

Derleyen : EMO İzmir Şubesi Yayın Komisyonu a.
Elk. Elo.Müh. Ulaş Birgör
ulas.birgor@emo.org.tr

Çevre Hukuku

Av. Arif Ali CANGI
Ege Çevre ve Kültür Platformu
Yürütme Kurulu (EGEÇEP)

Çevre Yasası'nın 2. maddesinde çevre "Canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamı" olarak tanımlanmaktadır. İklim bilimleri, küreselleşme, çevre ve kalkınma alanlarında çalışan, Almanya'dan Wuppertal Enstitüsü öğretim üyesi Dr.Wolfgang Sachs; "doğa politikanın ve planlamanın nesnesi haline gelince çevre adını alır" demektedir. Bu tanımlama ile zaten doğal denge ve doğal yaşam, insanın müdahalesi ile doğa çevre adını almaktadır. Çevre kirliliği insanla birlikte tüm canlıların yaşamını tehdit etmektedir. Dünyayı yaşanmaz hale getiren saldırılar karşısında çevre hakkının savunulması yerine "yaşamın savunulması" kavramının kullanılma-

sının daha yerinde olacağını düşünüyoruz.

Her yıl 5 Haziran Dünya Çevre Günü'nde etkili ve yetkililer tarafından büyük laflar edilmektedir. 5 Haziran'ın Dünya Çevre Günü olarak anılmasına yol açan olay, 1972 Stockholm B.M. İnsan Çevresi Konferansı"dır. Konferans sonunda yayınlanan bildirinin 1.maddesi ile "...İnsanın, hürriyet, eşitlik ve yeterli yaşam koşullarını sağlayan onurlu ve refah içinde bir çevrede yaşamak temel hakkı olduğu, İnsanın bugünkü ve gelecek nesiller için çevreyi korumak ve geliştirmek için ciddi bir sorumluluğu olduğu..." kabul edilmiştir. Bu konferansın sonrasında, gerek Birleşmiş Milletler gerekse de Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi gibi bölgesel platformlarda çevre hakkı kavramı yeniden tanımlanmıştır. Ulus-

lararası sözleşmelere koşut olarak, iç hukukta da konuyla ilgili anayasal ve yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bunların başında Anayasanın yaşama hakkını düzenleyen 17. maddesi ile sağlıklı çevrede yaşama hakkını düzenleyen 56. maddesi gelmektedir.

Çevre hakkının uluslararası sözleşmeler ve ulusal anayasa ve yasalarla koruma altına alınmış olması karşısında, bu hakkı ihlal eden faaliyetlerin yargısal denetimle korunabileceği düşünülebilir. Anayasal sistem içinde teorik olarak olması gerekenin bu olmasına karşın uygulama hiç de böyle değildir.

5 Haziranlarda çevre sorunları konuşulur, tartışılır ve ondan sonra çevrenin korunması unutulur. Çevrenin korunması, yaşam alanlarının korunması istemlerine karşılık "sürdürülebilir kalkınma" yanıtı verilir. Oysa sürdürülebilir kalkınma kavramı; "sürdürülebilir kapitalizm" anlamına gelmekte ve yaşamın sürdürülebilirliğini sağlamamaktadır. Bu nedenle çevre hakkının ya da yaşamın savunulması, yalnızca 5 Haziranlarda değil, yaşamın sürmesinden yana olan her kurumun, her bireyin yaşam biçimi haline gelmesi gerekmektedir. Yaşanılabilir bir dünya dileklerimizle...

Allianoi

Hilal KÜEY

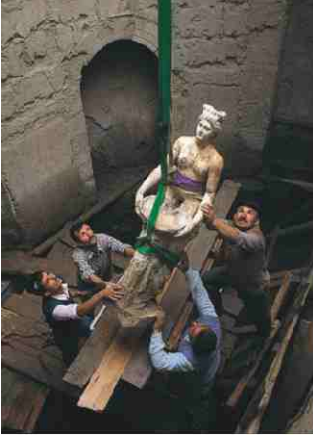
Allianoi Girişim Grubu Dönem Sözcüsü

Bergama'nın 18 km kuzeyinde 1800 yıllık bir sağlık yurdu. Dünyada ilk ameliyatın yapıldığı bir hidroterapi merkezi. Bıraksalar 47 derece sıcak suları, kaplıca odaları, çeşmeleri ile şifa dağıtmaya devam edecek, antik

dönem yazarlarının anlata anlata bitiremediği o güzelim mozaiklerinin eşliğinde...

Su için kurulmuş bir sağlık yurdu. Ama vaktinde yetişemezsek Yortanlı Sulama Barajı'nın suları altında

kalacak. Üstelik küresel ısınma karşısında sulama barajlarının çözümü olmadığını sağır sultan bile duymuşken... Ve Türkiye Cumhuriyeti, arkeolojik, mimari, doğal ve kültürel

mirasın korunması ve yerinde korunması taahhütlerini içeren Valetta/Malta Sözleşmesi, Granada Sözleşmesi, Paris Sözleşmesi gibi uluslararası sözleşmelerin imzacı tarafı iken... Anayasamızın tarih, kültür ve tabiat varlıklarının korunmasının devlet güvencesi altında olduğunu söyleyen bir 63. maddesi ve kültür ve tabiat varlıklarını koruyan 2863 sayılı özel bir yasamız varken.

Kültür Bakanlığı İzmir 2 No'lu Koruma Kurulu 10.10.2007 tarihinde, 10 yıldır bin bir emekle arkeologlar tarafından kazılarak ortaya çıkarılan kaplıca odalarının tekrar toprakla doldurularak baraj sularına bırakılacağı kararını alabiliyor. Tarihi mirasımızı gelecek kuşaklara aktarma yükümlülüğümüz var. Bu sorumluluk duygusu ile 2004 yılı çeşitli meslek gruplarının katılımı ile kurulan Alliano Girişim Grubu dünyada biricik olan antik kaplıcanın yok olmasına izin vermeyecek.

Ölüler Altın Takar Mı?

Halil GEZER
ELELE Hareketi Dönem Sözcüsü
ÇMO İzmir Şube Başkanı

Bergama Ovacık'ta altın madeni işletmesi 15 yılı aşkın bir süredir faaliyet göstermektedir. Her türlü yasal kazanımlara, yöre insanının, meslek örgütlerinin tüm karşı çıkışlarına karşın madencilik yapılmıştır. Bölgenin haritası değişmiş atık dağları ve gölleri oluşmuştur. Bugün Ovacık'ta ekonomik değeri olan maden rezervleri tükenmiştir. Mevcut tesis artık bir maden işletmesi değil bir kimya tesisi ve tehlikeli atık depolama sahası niteliğindedir. Şimdi Ovacık'ta taşıma altın madenciliği yapılmak istenmektedir. Kozak yaylasında tek başına ekonomik olmayan birçok alandan çıkarılacak cevherin burada işlenmesi amaçlanmaktadır. Kozak yaylasında yapılacak madencilik çalışmaları yörede çok yönlü tehlikeler yaratacaktır;

- Oluşacak toz çok kısa sürede çam fıstığı kalitesini ve rekoltesini olumsuz yönde etkileyecektir.

- Yöre yapısına bağlı kayalarındaki kuvarzlar tozma yolu ile çevreye yayılacak ve doğal dengede geri dönülmez bozulmalara yol açacaktır.

- Bölgenin içme ve kullanma suyu kaynakları olan Kestel ve Marda Barajları kirlenecektir.

Şimdi yapılması gereken Ovacık'ta

kimya tesisinin çalıştırılması durdurulmalı, taşıma madencilik amaçlarından vazgeçilmeli ve maden sahasının yeniden çevre ile uyumlu hale getirilmesi için iyileştirme çalışmalarına başlanmalıdır.

Efemçukuru üzümüyle meşhur, Menderes ile Seferihisar arasında dağların tepesinde ve İzmir Körfezi manzaralı bir köydür. Organik tarım çalışmalarının yaygınlaşmakta olduğu bir bölgedir. Son zamanlarda Altın Madeni ve Çamlı Barajı ile anılır olmuştur.

Çamlı Barajı IBB ve İZSU Genel Müdürlüğü'nün yatırım planlarında yer alan şehrin güney aksının yaklaşık 250 bin kişilik su gereksiniminin karşılanacağı bir barajdır. Bu baraj havzasında şu an altın madenciliği çalışmaları devam etmektedir. Bu da havza için, baraj için ve çevre için büyük bir kirlilik riski oluşturmaktadır. Bergama

da yaşanan bir sürecin benzeri bu bölgede de uygulamaya konulmak istenmekte, yasama ve yürütme adeta halka, doğaya, çevreye karşın sadece altına ve altıncı firmaların hırsına yönelik eylemlilik içine girmektedir. Herkesin gereksinimi olan suya değil birkaç uluslar arası sermayeli firmanın kar hırsına önem verilmektedir. DSİ yıllardır planlamasını yaptığı Çamlı Barajı'ndan birden vazgeçmekte, Havza koruma sınırları değiştirilmekte, altın madenciliğine olumlu, Çamlı Barajı'na olumsuz ÇED raporu verilmektedir.

Altın madenciliği yapacak şirkete özel mülklerini satmak istemeyen halkın arazisi "Yurt savunması" gibi olağanüstü durumlar için öngörülen yöntemler ile kamulaştırılmakta, İzmir'in en önemli su havzası, İzmir'in DAMI olarak değerlendirilen bölge adeta madencilere "altın tepside" sunulmaktadır.

Gemi Sökümü

Ertuğrul BARKA

Tehlikeli Gemi Sökümünü Önleme Girişimi Dönem Sözcüsü
Kimya Mühendisleri Odası Ege Bölge Şube Başkanı

Gemi sökümü tesisleri dünyada Hollanda, İngiltere, İspanya, Rusya, Brezilya gibi birçok ülkede bulunmaktadır. Ancak çevresel maliyetlerin toplumsal baskıların yüksekliği nedeniyle çalıştırılmamaktadır. Bununla birlikte fiili olarak yalnızca Çin, Hindistan, Pakistan, Bangladeş ve Türkiye'de gemi sökümü yapılmaktadır.

Gemi sökümü teknik veya ekonomik ömrünü tamamlamış ya da yasal sınırlamalar nedeniyle kullanılamaz hâle gelmiş gemilerin, parçalarına ayrılması işlemidir. Gemi sökümünden elde edilen malzemeler, yeni gemi ve hurdadan demir çelik üretimlerinde kullanılır. Gemi sökümü sırasında çevresel kirliliğin olduğu, saklanamaz bir gerçektir. Madensel yağlar, ağır metaller, polisiklik aromatik-hidrokarbonlar (PAH), poliklorlu bifeniller (PCB), asbest, organotin bileşikleri - (tbt...), dioksin, ve diğerleri gemi sökümü sonunda çevreye salınan kirleticilerdir. Petrol ve madensel yağ sızıntıları; kuşları, memelileri ve su canlılarını tehdit etmektedir. Yağlar balıkların solungaçlarına yapışarak balıkların boğularak ölümlerine neden olmaktadır. Ağır metaller arasında; As (arsenik), Cr (krom), Cu (bakır), Pb (kurşun), Zn (çinko), Hg (civa), Ni

(nikel), Cd (kadmiyum)'u, gemi sökümü sektöründe kirlilik yaratan unsurlar olarak sayabiliriz. Aliağa gemi söküm bölgesinde örnekleri alınan ağır metaller: As (arsenik), Cd (kadmiyum), Cr (Krom), Cu (bakır), Hg (civa), Pb (kurşun), Ni (nikel), Zn (çinko)'dur.

PAH' lar; enzimlerin bozulması, akciğer, mide, barsak ve derinin zarar görmesi halinde kötü huylu tümörlere neden olmaktadır. PCB'ler insan ve hayvanlarda toksik etki yapmaktadır. Asbest lifsi ve kristal yapısına sahip; magnezyum silikat, kalsiyum magnezyum silikat, demir magnezyum silikat ve kompleks sodyum demir silikat bileşimi şeklinde bulunan bir grup mineraldir. Dünyada birçok ülkede asbest kullanımına son verilmiştir. Almanya'da asbest ithalatı ve kullanımı sınırlanmıştır. Danimarka, Hollanda ve İtalya gibi birçok ülkede asbest kullanımı yasaklanmıştır. Patolojik gözlemler, asbestin solunum sisteminde çökeldiğini ve tutulduğunu göstermiştir. Havadaki asbeste maruz kalanlarda birçok kanser vakası görülmektedir.

Gemi söküm tesislerinde sökülen gemilerden çıkartılan elektrik kablolarının bakırını ayırmak için yakıldıklarını biliyoruz. Bu kablolar PVC

(Polivinilklorür) ile kaplı oldukları için yakıldıklarında, toksik gazlarla birlikte dioksin ve furan gibi yüksek derecede kanserojen kimyasallar oluşur.

Ya gemi sökümünde çalışanların sağlıkları ve işlerini güvenle yapabilmeleri; bunun toplumsal maliyetleri? Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın, sektörle ilgili Denetim ve Değerlendirme Raporunu incelediğimizde, 19852003 yılları arasında 15 işyerinde toplam 1802 işçi çalıştırılmış ve bu işçilerden 29'u iş kazalarında ölmüştür. Yaralanmalı iş kazalarında ise: El-kol yaralanması: 80, Ayak-bacak kırıkları: 91, Çeşitli vücut kırıkları: 26, Çeşitli kafa bölgesi kırıkları: 35, Çeşitli yanıklar: 31 dir. Bu bağlamda;

- Gemi söküm yönetmeliği değiştirilerek; inceleme kuruluna TMMOB'den ilgili odalar, Tabip Odası, Baro, iş kolunda örgütlü olan sendika, üniversitelerin ilgili bölümleri katılmalıdır.
- Gemi sökümü yapılan bölgede, tüm kirletici unsurların ölçümünün yapılacağı istasyonlar kurulmalıdır.
- Sökümü yapılacak gemi için akredite denetim firmasından "tehlikeli atık içermediğine" dair belge istenmelidir.
- İç ve uluslar arası hukuka uygun çalışıldığı saptanmalıdır.

Taş Ocakları

Taşocakları, işletme sırasında çıkardıkları yoğun toz, gürültü ve görüntü kirlilikleri ile çevresel etkiler açısından çeşitli olumsuzluklar taşımaktadırlar. Taşocakları, çimento sanayi ile iç içedir. Son dönemlerde taşocağı sayısında çok hızlı bir artış gözlenmektedir. Bunun nedenlerinden birisi, çimento fabrikaları sayısındaki artıştır. Dolayısıyla, bu çimento fabrikalarının hammadde ihtiyaçlarını karşılaya-

bilmek amacıyla çok sayıda taşocağı açılmaktadır. 5177 sayılı yasa ile de taşocaklarının önü açılmıştır. Taş ocakları, yeraltı suyu akiferlerinin beslenmesinin azalmasına yol açmaktadır. Çünkü büyük oranda kireçtaşlarında açılan taşocakları, aynı zamanda yağışların yeraltına süzülmesini sağlayan önemli jeolojik birimlerdir. Taşocakları ile bunları yok etmekteyiz.

Naldöken, Pınarbaşı ve Işıkkent

Jeofizik Mühendisi Erhan İÇÖZ
Ege Çevre ve Kültür Platformu (EGEÇEP) Dönem Sözcüsü

gibi, kent içerisinde bulunan taşocakları yöre halkının sağlığını ciddi bir şekilde tehdit etmektedir. İBB, Naldöken'deki taşocaklarının arka vadiye (Çiçekliköy Vadisi) taşınacağını açıklamıştır. Oysa bu bölge orman alanıdır. Bunların, yerleşim alanlarına birkaç kilometreden yakın olmamaları gerekmekte ayrıca hâkim rüzgâr yönü de dikkate alınmalıdır. İşletmeler çok sıkı denetlenmeli, filtre çalıştırmayan işletmelere ağır yaptırımlar uygulanmalıdır.